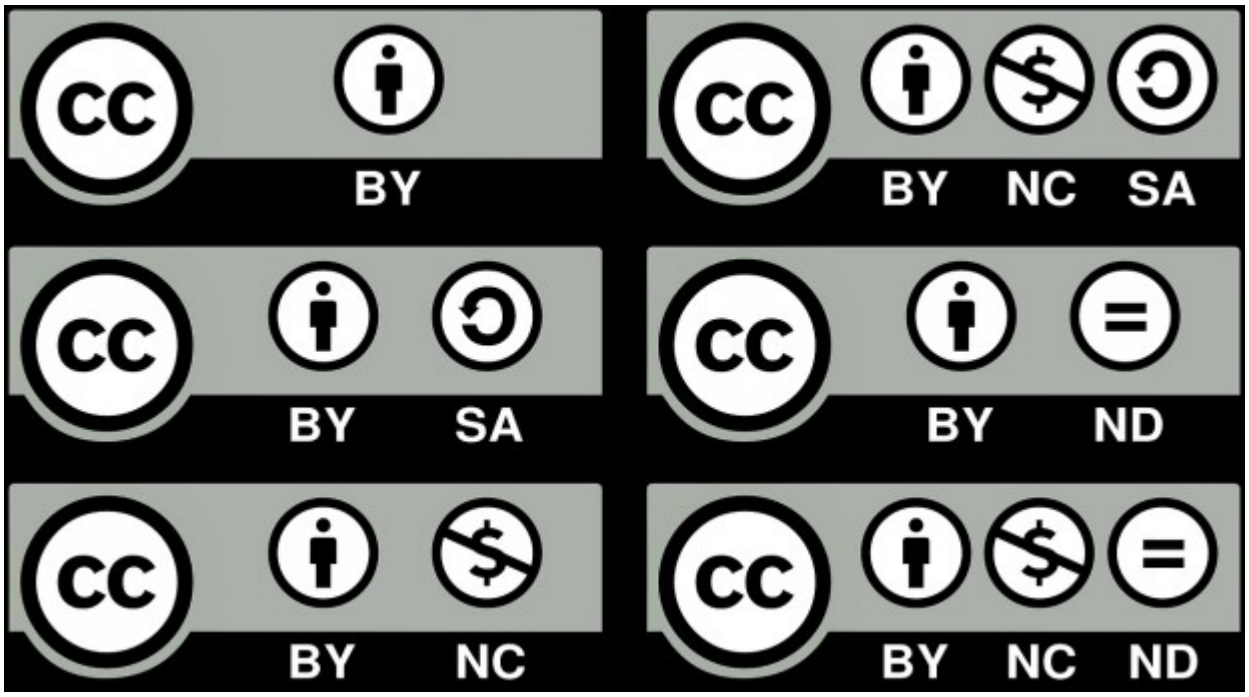
Creative Commons – avoimen julkaisukulttuurin lisenssi

19.2.2020

Kaikille teoksille syntyy automaattisesti tekijänoikeus, olipa kyseessä kuva, teksti, video tai muu dokumentti. Niiden käyttäminen on luvanvaraista. Tekijä voi kuitenkin luopua osasta tekijänoikeuksia omasta tahdostaan ja edistää näin tiedon vapaata kulkua hankkimalla teokselleen Creative Commons –lisenssin. Se voi hankkia esimerkiksi tekemälleen videolle tai vaikka opetusta varten tuotetulle Power Point –esitykselle.

Tekijänoikeuksista ei kannata olla mustasukkainen – isyysoikeus eli se, että sinut tunnustetaan teoksen tekijänä, säilyy ikuisesti ja CC-lisenssillä voit luopua vain haluamistasi oikeuksista. Esimerkiksi kaupalliset oikeudet voi halutessaan pitää itsellään ja antaa luvan vapaaseen, yleishyödylliseen käyttöön. CC-lisensseistä on vuonna 2014 tullut Suomessa julkishallinnon standardilisenssi. Tämä tarkoittaa sitä, että julkishallinnon tuottama materiaali on CC-lisensoitua aina ilmestyessään.

Kuva: Progressor, Pixabay License.

Kuvassa näkyvät eri lisenssivaihtoehdot ja niiden symbolit. Kun jaat CC-materiaalia, niin lisenssi on aina mainittava joko jollain ylläolevista symboleista tai tekstinä. Lisäksi käytössä on CC0-lisenssi, joka antaa vapaat oikeudet käyttää teosta – edes alkuperäisen tekijän nimeä ei tarvitse mainita.

Lisenssien erot

Creative Commons –lisenssien ehtoja voit yhdistellä tarpeittesi mukaan. CC-lisensseillä on neljä ehtoa:

- Nimeä (BY)¨Alkuperäisteoksen tekijä on kerrottava.
- Ei-Kaupallinen (NC) Teosta ei saa käyttää kaupallisiin tarkoituksiin.
- Ei muutoksia (ND) Teosta ei saa muokata – esimerkiksi kuvan muokkaaminen PhotoShopilla tai sen rajaaminen uudelleen on kielletty.
- Jaa samoin (SA) Teos on jaettava aina eteenpäin täysin samalla CC-lisenssillä kuin alkuperäinenkin teos.

Voit valita mitkä näistä ehdoista annat teoksellesi. Esimerkiksi, jos haluat että tuotostasi ei käytetä kaupallisiin tarkoituksiin ilman eri korvausta ja että sitä ei saa muokata ja sinut mainitaan tekijänä, lisenssi on BY-NC-ND. Omaan käyttöön parhaiten sopivan lisenssin voi valita CC-lisenssivalitsijalla, joka löytyy osoitteesta https://creativecommons.org/choose/?lang=fi.

Kuinka löydän CC-materiaaleja?

Muiden tekemiä Creative Commons –lisensoituja aineistoja voi etsiä kahdella tapaa. Googlen sana- ja kuvahaun tarkennetusta hausta löytyy käyttöoikeudet-pudotusvalikko, josta voi itse valita haluaako esimerkiksi kaupallisesti vai ei-kaupallisesti lisensoituja vapaasti käytettäviä teoksia. Toinen vaihtoehto on mennä creativecommons.fi-sivustolle, jossa on myös CC-lisensoitujen aineistojen haku.

CC-lisenssejä on monilla YouTube-videoilla, kuvilla, artikkeleilla ja oppimateriaaleilla. Näin lisensoituja aineistoja käyttäessään tietää, ettei vahingossa riko tekijänoikeuslakia. Ja vastavuoroisesti kun itse jakaa tuottamaansa aineistoa CC-lisenssillä, tieto leviää paremmin ja avoimemmin.

Lähteet

CreativeCommons.fi. 2020. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa:https://creativecommons.fi/
Haasio, A. 2020. Löydä! Helsinki: Avain. (ilm. 4/2020).

Ari Haasio, yliopettaja, SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri